

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	5	3	2
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 6th Semester
(2042)**

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper—International Politics : Theory and Practice

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (i) Question No. 1 is compulsory. Attempt any **nine** questions in about **10-20** words each. Each question carries **2** marks.

(ii) Attempt **one** question from each Unit. Each question carries **18** marks.

1. **(Compulsory Question)** Attempt any **nine** questions :

- (i) Write down any two characteristics of International Politics.
- (ii) Write down any two differences between realist and idealist approach.
- (iii) Write down any two limitations of National Power.
- (iv) Write down any two definitions of collective security.
- (v) Write down any two similarities between collective security and Balance of Power.

- (vi) What do you mean by Detente ?
- (vii) What is NATO ?
- (viii) Name two countries of WARSAW PACT.
- (ix) Write down any two differences between Old and New Cold War.
- (x) What do you mean by Multipolar International Order ?
- (xi) Write down the names of members of SAARC.
- (xii) Explain the meaning of Non-Alignment.
- (xiii) Define NIEO.
- (xiv) What is G-8 ?
- (xv) Write down any two factors of NIEO. 9×2=18

UNIT—I

- 2. Define International Politics and write down its scope. 18
- 3. Discuss Morgenthau's Realist Theory of International Politics. 18

UNIT—II

- 4. What do you mean by National Power ? Discuss the elements of National Power. 18
- 5. Define Balance of Power and make its critical evaluation. 18

UNIT—III

6. Write down a note on Unipolar International System. 18
7. Write down the characteristics of the nature of the emerging world order. 18

UNIT—IV

8. Write an essay on the objectives, principles of SAARC, its problems and importance found in the way of its smooth working. 18
9. Write down the major demands of NIEO. "Is it still a Mirage" ? Discuss this statement. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— (i) प्रश्न सं. 1 अनिवार्य है। किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर 10-20 शब्दों में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं।

(ii) प्रत्येक यूनिट में से एक-एक प्रश्न कीजिए। प्रत्येक प्रश्न के 18 अंक हैं।

1. (अनिवार्य प्रश्न) किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर दीजिए :

- (i) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति की कोई दो विशेषताएं लिखिए।
- (ii) यथार्थवादी और आदर्शवादी दृष्टिकोण के बीच कोई दो अंतर लिखिए।
- (iii) राष्ट्रीय शक्ति की कोई दो सीमाएं लिखिए।
- (iv) सामूहिक सुरक्षा की कोई दो परिभाषाएं लिखिए।
- (v) सामूहिक सुरक्षा और शक्ति संतुलन के बीच दो समानताएं लिखिए।
- (vi) आपका देतां से क्या अभिप्राय है ?

(vii) NATO क्या है ?

(viii) वार्सा संधि के दो देशों के नाम लिखिए।

(ix) पुराने और नए शीत युद्ध की दो भिन्नताओं का उल्लेख कीजिए।

(x) आपका बहुध्रुवीय अंतर्राष्ट्रीय व्यवस्था से क्या अभिप्राय है ?

(xi) सार्क के सदस्यों के नाम लिखिए।

(xii) गुट निरपेक्षता के अर्थ की व्याख्या कीजिए।

(xiii) NIEO की परिभाषा दीजिए।

(xiv) G-8 क्या है ?

(xv) नई अंतर्राष्ट्रीय व्यवस्था के लिए कोई दो उत्तरदायी कारण लिखिए।

9×2=18

यूनिट-I

2. अंतर्राष्ट्रीय राजनीति की परिभाषा दीजिए और इसका क्षेत्र लिखिए।
18

3. अंतर्राष्ट्रीय राजनीति संबंधी मोरगन्थों के यथार्थवादी सिद्धांत की व्याख्या कीजिए।
18

यूनिट-II

4. आपका राष्ट्रीय शक्ति से क्या अभिप्राय है ? राष्ट्रीय शक्ति के तत्वों पर चर्चा कीजिए।
18

5. शक्ति संतुलन को परिभाषित कीजिए और इसका आलोचनात्मक मूल्यांकन कीजिए।
18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਏਕ ਧੁਵੀਯ ਅੰਤਰਾਸ਼ਟਰੀਯ ਵਯਵਸਥਾ ਪਰ ਟਿਘਘਣੀ ਲਿਖਿਏ। 18
7. ਉਭਰਤੀ ਹੁਏਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਯਵਸਥਾ ਕੇ ਸਵਰੂਪ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਲਿਖਿਏ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਾਰਕ (SAARC) ਕੇ ਉਦੇਸ਼ਯ, ਸਿਫ਼ਤਾਂਤੋਂ, ਸਮਸਥਾਏਂ ਏਵਾਂ ਸੰਹਤਵ ਕੇ ਸਾਥ ਇਸਕੇ ਕਾਰਯ ਸੰਚਾਲਨ ਪਰ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖਿਏ। 18
9. ਨਏਂ ਅੰਤਰਾਸ਼ਟਰੀਯ ਆਰਥਿਕ ਵਯਵਸਥਾ ਕੀ ਸੁਖਯ ਸਾਂਗੇ ਲਿਖਿਏ। “ਕਯਾ ਯਹ ਏਕ ਸ੍ਰਗਰੂਸ਼ਣਾ ਹੈ ?” ਇਸ ਕਥਨ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕੀਜਿਏ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :— (i) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।
- (ii) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

1. (ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ) ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

- (i) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (ii) ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
- (iii) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (iv) ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (v) ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

- (vi) ਤੁਸੀਂ Detente ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ?
- (vii) NATO ਕੀ ਹੈ ?
- (viii) ਵਾਰਸਾ ਸੰਧੀ ਦੇ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (ix) ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (x) ਤੁਸੀਂ ਬਹੁ-ਧਰੁਵੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ?
- (xi) ਸਾਰਕ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (xii) ਗੁਟ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (xiii) NIEO ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- (xiv) G-8 ਕੀ ਹੈ ?
- (xv) ਨਵੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਉਤਰਦਾਈ ਕਾਰਣ
ਲਿਖੋ। 9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

- 2. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 18
- 3. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਰਗਦੇਸ਼ ਦੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਨਣ
ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- 4. ਤੁਸੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ? ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤੱਤਾਂ
ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 5. ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਇੱਕ ਧਰੁਵੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18
7. ਉਭਰਦੀ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਾਰਕ (SAARC) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
9. ਨਵੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਲਿਖੋ। “ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਗਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਹੈ ?” ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18